

Náučný chodník Plavecký kras

Kraj:	Bratislavský
Okres:	Malacky
Geomorfologická jednotka:	Malé Karpaty
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty, národná prírodná rezervácia Kršlenica, prírodná pamiatka Deravá skala a národná prírodná rezervácia Pohanská
Prístup:	bus Plavecký Mikuláš a pešo 1,3 km juhovýchodným smerom dolinou na východný okraj obce
Východisko:	Plavecký Mikuláš, horný koniec (východný okraj) obce, resp. začiatok Mokrej doliny
Trasa:	Plavecký Mikuláš, Mokrá dolina - jaskyňa Deravá skala - Mon Repos - Ámonova lúka - Báborská - Plavecké Podhradie, Pod lipou
Dĺžka, prevýšenie:	10 km, prevýšenie 440 m
Čas prechodu:	4 - 5 h
Počet zastávok:	8
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, geovedné, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Chodník vedie súbežne postupne s modrou, červenou (ktorá je Cestou hrdinov SNP, Štefánikovou magistrálou a E8) a zelenou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 1997, 2017 obnova

Aktuálny stav: Chodník je v dobrom stave a dobre značený.

Textový sprievodca: nie je; na dvoch hlavných informačných paneloch (v koncových bodoch trasy) je info od ich dostupnosti na webe > .PDF

Kontakt: ŠOP SR, Správa CHKO Malé Karpaty, Štúrova 115, 900 01 Modra, tel. 033 / 6474 002; Obec Plavecké Podhradie, Plavecké Podhradie 34, 906 36 Plavecké Podhradie, tel. 034 / 6545 017

Poznámka: V blízkosti trasy náučného chodníka ležia celoročne voľne prístupné jaskyňa Deravá skala a Plavecký hrad (odbočka 160 m).

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie, avšak vzhľadom na dĺžku pre starších žiakov.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Plavecký Mikuláš. Obec v Bukovskej brázde - pozdĺžnej okrajovej depresii v Malých Karpatoch pri ich kontakte s Borskou nížinou - severovýchodne od Malaciek pozdĺž bezmenného potoka tečúceho z Mokrej doliny. V 11. - 12. storočí ju obývali Plavci, prvýkrát sa spomína v roku 1394, kedy Plavecké panstvo získal od kráľa za zásluhy vo vojne proti Turkom Stibor zo Stiboríc. Mala poľnohospodársky charakter, za prvej republiky tu vznikli menšie priemyselné závody, ako napr. píla, tehelne, mlyny a výrobňa jedlého oleja. Najvýznamnejšou pamiatkou a dominantou obce je opevnený neskororenesančný jednoloďový farský kostol sv. Mikuláša postavený v 17. storočí na dnes zalesnenom pahorku nad severným okrajom obce.

Plavecký kras. Je jednou z ôsmich krasových oblastí vyčlenených v Malých Karpatoch. S rozlohou necelých 60 km² leží v severozápadnej časti Pezinských Karpát zhruba medzi obcami Rohožník, Trstín a Prievaly. Východne - pod Čelom a Havranicou - na ňu bezprostredne nadväzuje nevelký Smolenický kras. Budujú ju najmä vápence a dolomity chočského príkrovu s reliéfom zarovaných povrchov ale aj skalnatých kulisovitých hrebeňov na naklonených geologických štruktúrach (kvesty), ktoré sú zároveň najvyššími vrchmi Malých Karpát (Záruby, 768 m n. m., Havranica, Vápenná, Veterlín, Čelo). Vyvinuté sú tu povrchové aj podzemné krasové javy, napr. plošiny Báborskej, Kršlenice či Javorinky so strmými okrajovými svahmi, škrapmi a závrťmi (napr. skupina závrťov pod Ámonovou lúkou), početné jaskyne najmä v oblasti Vápennej, Veterlína, Zárub, Havranice i vrchu s Plaveckým hradom a Mokrej doliny (napr. Plavecká jaskyňa pod Plaveckým hradom 936 m dlhá (2017), Haviareň v masíve Vápennej, Deravá skala), priepasti (napr. Roštúnska priepasť hlboká 57 m), ponory, vyvieracky a krasové doliny s úsekmi charakteru tiesňav či kaňonov (napr. Mokrú dolina). Viaceré atraktívne skalnaté lokality v rámci osobitne chránených území, napr. bralá v severnom výbežku Plaveckého hradného vrchu,

Kršlenice, Deravej skaly a i., sú obľúbeným skalolezeckým terénom povoleným pre organizovaných horolezcov na základe výnimky Okresného úradu Bratislava.

Národná prírodná rezervácia Kršlenica. Chránené územie na západnom okraji strednej časti Malých Karpát nad obcou Plavecký Mikuláš vyhlásené v roku 1984 po oboch stranách Mokrej doliny ako aj vo vrcholovej oblasti Kršlenice (550 m n. m.) na ochranu typickej krasovej doliny s vyvieracou, jaskyňami a povrchovými krasovými javmi (škrapy, skalné formy, bralá) a tiež zachovalých lesných spoločenstiev 4. vegetačného stupňa s výskytom chránených a iných zriedkavých druhov rastlín a živočíchov a spoločenstiev skalných stepí na južne orientovaných svahoch Kršlenice. Rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Biele hory a chráneného vtáčieho územia Malé Karpaty (obe patria do sústavy Natura 2000).

Prírodná pamiatka Deravá skala. Chránené územie vyhlásené v roku 1994 na ochranu fluviokrasovej jaskyne v strednotriasových vápencoch v ľavom svahu Mokrej doliny (v rámci národnej prírodnej rezervácie Kršlenica) v Malých Karpatoch juhovýchodne od Plaveckého Mikuláša. Má široký vstupný portál a dĺžku 26 m. Našli sa v nej paleontologické, archeologické a antropologické predmety. Bola osídlená od paleolitu po stredoveké obdobie. Jaskyňa je verejnosti voľne prístupná, z cesty na dne Mokrej doliny k nej vedie strmý chodník.

Mon Repos. Horáreň pri rovnomennom prameni v západnom svahu masívu Starý Plášť v Malých Karpatoch juhovýchodne od Plaveckého Mikuláša, s ktorým ho hlbokou kaňonovitou krasovou Mokrou dolinou spája lesná asfaltová cesta. Na budove je zachovaný pálfiovský erb. V blízkosti horárne stál od konca 19. storočia drevený zrubový poľovnícky zámoček bratov grófa Alexandra a kniežaťa Mikuláša XIII. Pálfiovcov. Zámoček, využívaný ako rekreačný objekt, v roku 1969 vyhorel; zachovali sa zvyšky jeho kamenných základov.

Cesta hrdinov Slovenského národného povstania (Devín - Dukla) a Európska diaľková turistická trasa E8 > pozri heslá v Náučný chodník Kavečany - Hrešná

Štefánikova magistrála > pozri heslo v Náučný chodník Bradlo

Plavecký hrad. Zrúcanina stredovekého pohraničného strážneho hradu z polovice 13. storočia nad obcou Plavecké Podhradie na nevysokom vrchu s vápencovým bralom na okraji Malých Karpát. Pôvodne kráľovský hrad menil vlastníkov ako aj prestavbami svoju podobu. V 16. storočí ho prestavali na renesančnú pevnosť s viacerými nádvoriami. Od roku 1621 patril Pálfiovcom. Od začiatku 18. storočia, kedy ho počas Rákociho povstania vážne poškodili cisárske vojská, chátral. Názov hradu (ako aj okolitých obcí) vznikol pravdepodobne odvodením od pomenovania kumánskeho bojového kmeňa Polovcov (Plavcov), ktorý sa tu spolu s inými kmeňmi - spolu 40 000 ľudí - usadil po tatárskom plene na základe pozvania Bela IV. za účelom ochrany širokého západného pohraničného pásu Uhorska. Ruinu aktuálne revitalizujú dobrovoľníci s príspevím obce Plavecké Podhradie. Vápencové bralá severne od hradu sú skalolezeckým terénom (viac v hesle Plavecký kras) a svahy pod hradnou bránou sú štartovacím miestom pre paraglajding. Hrad je voľne prístupný.

Národná prírodná rezervácia Pohanská. Chránené územie na západnom okraji strednej časti Malých Karpát nad obcou Plavecké Podhradie vyhlásené v roku 1980 na strmých svahoch a vrcholových častiach trojvršia Plavecký hrad - Pohanská - Bubon na ochranu suchomilných a teplomilných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev na vápencoch a dolomitoch, krasových javov a významných archeologických nálezísk na vedeckovýskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele. Na vrcholovej plošine Pohanskej (495 m n. m.) sa nachádzajú zvyšky rozsiahleho opevneného keltského hradiska, sídliska zo staršej doby bronzovej i z rímskeho obdobia so zreteľnými obrannými valmi, ale aj 90 m dlhou Pohanskou jaskyňou. V rámci územia rezervácie leží aj zrúcanina Plaveckého hradu a tiež Plavecká jaskyňa v severozápadnom úpätí hradného kopca. Rezervácia je súčasťou územia

európskeho významu Biele hory a chráneného vtáčieho územia Malé Karpaty (obe patria do sústavy Natura 2000).

Plavecké Podhradie. Obec pod Plaveckým hradom v Bukovskej brázde – pozdĺžnej okrajovej depresii v Malých Karpatoch pri ich kontakte s Borskou nížinou – severovýchodne od Malaciek pozdĺž Kráľovho potoka. Vyvinula sa pod hradom (samostatné heslo) v uhorskom pohraničí, ktoré v 11. – 12. storočí strážili Polovci (Plavci), Sikulovia a Pečenehovia. Prvýkrát sa spomína v roku 1274. Mala poľnohospodársky charakter, za prvej republiky tu vznikli kameňolomy, vápenka a liehovar. Najdlhšie bola v majetku rodu Pálfiocov, ktorí si tu dali v polovici 17. storočia postaviť renesančný štvorkrídlový kaštieľ, neskôr v interiéri barokovo upravený s rozsiahlym parkom, ktorý už zanikol, a lipovou alejou. Od roku 1974 kaštieľ využíva Štátny archív MV SR. V obci sa nachádza rímskokatolícky kostol sv. Barbory z konca 18. storočia. Mimo intravilánu obce nad rozľahlými lúkami na strmých juhovýchodných svahoch Pohanskej ukrýva okraj lesa ruiny múrov zaniknutého kláštora, ktorého súčasťou bol pôvodne gotický kostolík zo 14. storočia. Neskoršie stavebné aktivity sú datované ešte v 18. storočí; nie je jasné, kedy kláštor zanikol.

Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty. Chránené územie vyhlásené v roku 1976 v troch izolovaných areáloch na väčšine územia jadrového pohoria Malé Karpaty medzi Devínom a Novým Mestom nad Váhom na juhozápadnom Slovensku. Horské územie – väčšinou náhle sa dvíhajúce z oboch susediacich nížin – s nadmorskými výškami kulminujúcimi vrchom Záruby (768 m) nad Smolenicami budujú najmä žuly, vápence, kremence, fylity a amfibolity. Nachádza sa tu osem krasových oblastí s približne 300 jaskyňami, z ktorých je jediná sprístupnená so sprievodcom (Driny) a dve nevelké (Deravá skala a Veľká pec) sú verejnosti voľne prístupné. Podstatnú časť pokrývajú listnaté lesy s bukom, dubom či hrabom, na skeletnatých podložiach tiež jaseňom, javorom horským a lipou. Miestami sa vyskytuje nepôvodný gaštan jedlý, borovica čierna, teplo- a suchomilné travinnobylinné porasty, skalné a sutinové spoločenstvá, vzácne i rašeliniská a slatiny. Najvyššie časti najmä na obalových a príkrovových štruktúrach ako aj krasové areály sú turisticky veľmi atraktívne a frekventované. V rámci oblasti leží takmer dvadsať rôzne veľkých území európskeho významu (najrozsiahlejšie sú: Devínske Karpaty, Homolské Karpaty, Kuchynská hornatina a Biele hory) a dva veľké areály z nej zaberá chránené vtáčie územie Malé Karpaty (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. *(vstupný panel)* Plavecký kras. Národná prírodná rezervácia Kršlenica
2. Jaskyňa Deravá skala
3. Mon Repos
4. Lesné spoločenstvá
5. Krasové javy
6. Báborská
7. Keltské hradisko Pohanská
8. *(vstupný panel)* Plavecký kras. Národná prírodná rezervácia Pohanská

Na trase sa vyskytujú dve generácie panelov rôzneho vzhľadu. Dva veľké novšie panely vo východisku a cieľi náučného chodníka (zastávky 1 a 8) na trase dopĺňa niekoľko starších menších (2 – 7), tabúl zrejme z pôvodnej verzie chodníka. Panely ani staršie tabuľky nie sú číslované.

